

Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP)

1 Feiten en cijfers

In Nederland worden zo'n 577.000 kinderen opgevoed door ouders die kampen met psychische problemen of verslaving. Dit kan ingrijpende gevolgen hebben voor deze kinderen, zelfs tot in de volwassenheid. De kans dat zij zelf ook een psychische stoornis of een verslaving ontwikkelen is drie tot dertien keer zo groot. De kans dat ze thuis worden mishandeld is twee tot drie keer zo groot. Deze kinderen worden KOPP-kinderen genoemd: Kinderen van Ouders met Psychische (en/ of Verslavings-)Problemen. Gelukkig groeit een groot deel van de KOPP-kinderen zonder problemen op, zeker als jeugdigen en gezinnen die een verhoogd risico lopen tijdig worden opgespoord door jeugdhulpprofessionals en er gepaste interventies worden ingezet. Vlot handelen voorkomt ernstige problemen. Hierover gaat de *Richtlijn kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP)*.

2 De richtlijn

De richtlijn start met een hoofdstuk over de **gevolgen** van opgroeien in een KOPP-gezin, zoals parentificatie, schaamte- en schuldgevoelens, zichzelf wegcijferen, geen vriendjes mee naar huis durven nemen enz. De gevolgen verschillen per leeftijdsfase.

Het is belangrijk om als jeugdhulpprofessional altijd na te gaan of er sprake is van een KOPP-gezin. Daarnaast is het nodig om te beschikken over voldoende kennis van **risico- en beschermende factoren** om stoornissen en andere negatieve uitkomsten voor KOPP-kinderen te signaleren en te voorkomen.

Als een van de ouders lijdt aan psychische problemen of verslavingsproblemen, is het van belang dat wordt **gescreend op risico's**. Dit kan met behulp van de Lijst voor Screening en Interventie Keuze (SIK-lijst). Ook kan er gebruik worden gemaakt van specifieke screeningsinstrumenten om emotionele problemen, gedragsproblemen of gezinsproblematiek vast te stellen. Verder kan de SIK-lijst helpen bij het kiezen uit de verschillende **interventies**, die in de richtlijn worden aanbevolen.

Het laatste hoofdstuk gaat in op **omgaan met moeilijke situaties**. Denk bijvoorbeeld aan zorgmijdende ouders en de onbeschikbaarheid van aanbevolen interventies.

'Het invullen van de SIK-lijst maakt duidelijk wat we wél en wat we níet weten over een gezin.'

3 Lessen uit de praktijk

Het M.O.C. 't Kabouterhuis, Youké en TriviumLindenhof hebben meegewerkt aan een proefinvoering van de richtlijn KOPP. Hieruit bleek dat de richtlijn professionals bewust maakt van de ernst van KOPP-problematiek en de gevolgen daarvan voor kinderen die opgroeien in een KOPP-gezin. Professionals hebben het meest gebruik gemaakt van de SIK-lijst. Het invullen van de SIK-lijst maakt duidelijk wat ze wél en wat ze níet weten over een gezin.

Een belangrijke aanbeveling uit de richtlijn is om niet alleen te kijken naar het aangemelde kind, maar ook naar broertjes of zusjes. Zij groeien immers op in hetzelfde KOPP-gezin. Uit de proefinvoering bleek dat professionals niet altijd voldoende aandacht kunnen besteden aan andere kinderen in het gezin, totdat dat kind ook is aangemeld. Dit is een knelpunt. Ook de samenwerking met behandelaren van ouders (zoals een huisarts) verloopt moeizaam vanwege privacy.

Een andere conclusie uit de proefinvoering is dat professionals het niet altijd als hun taak zien om KOPP-problematiek bespreekbaar te maken en passende interventies aan te bieden. Ze denken dat de betrokkenheid van een psychiater of huisarts kan helpen om de best passende hulp te vinden.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Licht professionals voor over welke richtlijnproducten er zijn en hoe deze zijn te gebruiken. Geef specifiek uitleg over de SIK-lijst en raadt aan de cliëntenversie altijd met ouders door te nemen.
- ▶ Informeer professionals welke materialen er beschikbaar zijn binnen de organisatie. Zorg dat de producten die in de richtlijn worden genoemd (zoals folders en vragenlijsten) toegankelijk en gemakkelijk te vinden zijn.
- ▶ Op welke onderdelen er behoefte is aan extra kennis of vaardigheden verschilt per professional. Onderzoek deze behoeften, zodat training of coaching daarop aansluit.
- ▶ Onderwerpen voor training/coaching/scholing kunnen zijn:
 - Werken met de SIK-lijst.
 - Gespreksvoering met ouders over KOPP-problematiek en de gevolgen voor kinderen.
 - Informatie inwinnen bij andere hulpverleners of huisarts in het belang van het kind.
- ▶ Zorg dat professionals feedback krijgen op werken met de richtlijn.
- ▶ Besteed in werkoverleg en in intervisie aandacht aan mogelijke knelpunten, zoals het kijken naar alle kinderen in een KOPP-gezin en de samenwerking met behandelaren van ouders.
- ▶ Zorg ervoor dat het binnen de organisatie duidelijk is waar professionals terecht kunnen met hun vragen over de (invoering van) richtlijnen.
- ▶ Zorg voor inbedding van de SIK-lijst in de dagelijkse werkpraktijk, bijvoorbeeld door deze onderdeel te laten uitmaken van de standaard screening bij vermoedens van KOPP-problematiek.
- ▶ Zorg dat de SIK-lijst gemakkelijk is in te vullen via de computer. Bied technische ondersteuning door de lijst te integreren in een programma als BergOp.
- ▶ Maak met samenwerkingspartners concrete afspraken, vooral over uitwisseling van informatie in het belang van het kind. Privacy kan hierbij belemmerend zijn, maar houdt het belang van het kind altijd voorop.
- ▶ Heb aandacht voor broertjes en zusjes die niet in behandeling zijn.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven. Meer weten? Bekijk op onze site de tool '[format voor een implementatieplan](#)'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

